

Lakialoite 65

Jorma Huuhtanen /kesk ym.: Lakialoite laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 2 §:n muuttamisesta*Eduskunnalle*

Lastenhoidon tuki- ja palvelujärjestelmä on kokonaisuus, jonka tulee ottaa huomioon perheiden erilaiset tarpeet ja joustaa perheiden eri elämänvaiheiden mukaan. Hyvin tärkeää on, että perheille turvataan mahdollisuudet tehdä valintoja eri hoitomuotojen kesken heidän elämäntilanteeseensa sopivalla tavalla.

Lipposen hallitus on kaventanut perheiden valintamahdollisuuksia erityisesti kotihoidon tuen rajulla leikkauksella. Kotihoidon tuen piiristä onkin poistunut vuoden kuluessa noin 20 000 perhettä. Todellista säästöä ei ole syntynyt, koska perheet ovat valinneet kalliimpia vaihtoehtoja, esimerkiksi lasten hoitamisen kunnallisessa päivähoidossa tai siirtymisen työttömyysturvan piiriin.

Hallituksen uusi esitys johtaa tilanteen kärjistymiseen edelleen. Erityisesti yksi- ja osin kaksilapsisissa perheissä kotona hoitamisen mahdollisuudet heikkenevät edelleen selvästi, joten heille ei jää enää todellista mahdollisuutta omaehtoiseen valintaan lasten hoitamisessa. Toisaalta noin 50 000:sta maksuttoman päivähoidon piirissä olleesta vähävaraisten perheiden lapsesta alettaisiin periä vähintään 200 markan kuukausimaksua päivähoidosta. Maksukattoa vastaavasti alennettaisiin. Tulojen huomioon ottamista varten ollaan luomassa uutta kansaneläkelaitoksen hoitamaa järjestelmää, joka monimutkaistaisi entisestäänkin kirjavaa käytäntöä.

Keskusta esittää lasten hoitojärjestelmien kehittämistä nykyiseltä pohjalta, mutta samalla siihen liittyvien kiistattomien ongelmien poistamista. Keskustan malli on toimiva kokonaisuus, joka turvaa perheille todellisen valinnanvapauden.

Lähtökohtana on, että lasten kotihoidon tuki palautetaan Keskustan eduskuntaryhmän talousarvioaloitteen mukaisesti vuoden 1995 tasolle. Tämän aiheuttamaa kustannuslisäystä vastaavasti säästetään päivähoito-, työttömyysturva-, toimeentulotuki- ym. menoissa. Sosiaali- ja

terveysministeriön tuoreen selvityksen mukaan yhden lapsen kunnallisen hoidon kustannukset ovat vuodessa noin 20 000 markkaa suuremmat kuin hoito kotihoidon tuen turvin.

Keskusta kannattaa yksityisen hoidon tukemista palvelusetelien avulla käynnissä olevien kokeilujen pohjalta. Kokeilusta saadut kokemukset ovat väliraportin mukaan myönteiset.

Tässä aloitteessa Keskusta esittää mallin päivähoitomaksu-uudistukseksi, joka poistaa nykyisen järjestelmän pahimmat ongelmat eli maksuluokkien väliset portaat ja kuntien väliset päivähoitomaksujen erot sekä lieventää päivähoitomaksujen progressiivisuutta.

Maksuluokkien väliset portaat ovat aiheuttaneet selvän kannustinloukun sellaisissa tapauksissa, joissa tulojen noususta aiheutunut siirtyminen seuraavaan maksuluokkaan on aiheuttanut käteen jäävän tulon pienenemisen. Näin on tapahtunut varsinkin keskituloluokissa ja sitä varmemmin, mitä kireämpää käytäntöä perheen asuinkunta on noudattanut.

Kuntien erilaisesta käytännöstä on aiheutunut myös huomattavaa vaihtelua saman tulotason omaavien perheiden välille asuinkunnasta riippuen. Tuoreen selvityksen mukaan ero voi olla kaksilapsisessa perheessä pahimmillaan noin 20 000 markkaa vuodessa.

Päivähoitomaksuihin sisältyvä progressiivisuus on korostanut nimenomaan lapsiperheiden kannustinloukkua. Lapsiperheitä koskevat taanomaista useammin myös velkaisuus ja toisaalta bruttotulon kasvaessa vähenevät tulonsiirrot (kuten asumistuki). Sen vuoksi on perusteltua, että päivähoitomaksujen kattoa alennetaan: omassa mallissamme 1 200 markkaan kuukaudessa ensimmäiseltä lapselta. Tämä ei saa kuitenkaan merkitä — niin kuin hallituksen esittämässä mallissa — sitä, että vähävaraisilta perheiltä harvoja poikkeustilanteita lukuun ottamatta alettaisiin periä päivähoitomaksua ja siten entisestään kaventaa heidän toimeentuloaan.

Keskustan mielestä vähävaraisten oikeus maksuttomaan päivähoitoon on edelleen turvattava. Tarpeettoman byrokratian välttämiseksi ja hallinnollisten kulujen säästämiseksi ei käytännössä tulisi periä maksuja, jotka jäävät alle 200 markan kuukaudessa.

Keskustan mallissa perheen huoltovelvollisuus vaikuttaa maksun suuruuteen.

Laskennallisen nollamaksun ja alimman perittävän maksun (200 markkaa kuukaudessa) tulo-rajaa nousee ja rajan ylittävältä tulolta perittävän maksun prosenttiosuus pienenee perheeseen myötä. Tämä estää uusien tuloloukkujen synty-
misen — päinvastoin kuin hallituksen malli, joka rajaa huoltovelvollisuuden huomioon ottamista. Maksut määräytyisivät seuraavien periaatteiden mukaisesti:

Perheen koko	Alin tulo mk/kk	jonka ylittäväältä osalta peritään, %	Pienin maksu	Korkein maksu
2	2 000	6,7 %	200 mk	1 200 mk/kk
3	3 000	6,0 %	200 mk	1 200 mk/kk
4	4 000	5,3 %	200 mk	1 200 mk/kk
5	5 000	4,8 %	200 mk	1 200 mk/kk
6	6 000	4,3 %	200 mk	1 200 mk/kk
7	7 000	3,9 %	200 mk	1 200 mk/kk

Alimman ja korkeimman perittävän maksun tulo-rajat muodostuvat sosiaali- ja terveysministeriön tarkistaman laskelman mukaisesti seuraaviksi:

Perheen koko	Tulo-rajat markkaa kuukaudessa	
	Alin maksu	Korkein maksu
2	4 986	19 911
3	6 334	23 000
4	7 774	26 642
5	9 167	30 000
6	10 652	33 907
7	12 130	37 770

Toisen tai useamman päivähoitossa olevan lapsen maksun suuruus tulisi määrittellä tietynä prosenttiosuutena ensimmäisen lapsen maksusta. Toisesta lapsesta maksu olisi 60, kolmannesta 40 ja neljänestä 20 prosenttia ensimmäisen lapsen maksusta. Osapäivähoidon (enintään viisi tuntia päivässä) maksut olisivat enintään 50 prosenttia kokopäivähoidon maksuista.

Keskustan esittämä päivähoitomaksujen muutos merkitsee, että päivähoitomaksujen kertymä pienenee noin 15 prosentilla eli 150 miljoonalla markalla nykykertymään (noin 1 100 miljoonaa markkaa) verrattuna olettaen päivähoitossa olevien määrän samaksi. Jos todella halutaan purkaa lapsiperheiden kannustinloukkuja heikentämättä vähävaraisimpien asemaa, tällaisen muutoksen salliminen on perusteltu.

Päivähoitomaksuista määrätään tarkemmin asetuksella sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista. Lakiteknisesti Keskustan malli voidaan toteuttaa siten, että sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 2 pykälään lisätään uusi 3 momentti, joka määrittelee maksujen pääperiaatteen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että Eduskunta hyväksyisi seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 3 päivänä elokuuta 1992 annetun lain (734/1992) 2 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

2 §

Lasten kunnallisesta päivähoidosta perittävä maksu määrätään prosenttiosuutena perheen käytettävissä olevista tuloista siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 1997.

Helsingissä 6 päivänä marraskuuta 1996

Jorma HUUHTANEN /kesk
Hannu KEMPPAINEN /kesk
Aino SUHOLA /kesk
Hannes MANNINEN /kesk
Juhani ALARANTA /kesk
Maija-Liisa LINDQVIST /kesk

Maria Kaisa AULA /kesk
Liisa HYSSÄLÄ /kesk
Sulo AITTONIEMI /kesk
Matti VÄISTÖ /kesk
Ossi KORTENIEMI /kesk
Jukka VIHRIÄLÄ /kesk
Timo KALLI /kesk

Eero LÄMSÄ /kesk
Tero MÖLSÄ /kesk
Matti RYHÄNEN /kesk
Olavi ALA-NISSILÄ /kesk
Vuokko REHN /kesk
Anu VEHVILÄINEN /kesk

